

RIKSLØNNSNEMNDAS KJENNELSE AV 28. APRIL 1988
I SAK NR. 2/1988.

Tvisten mellom Norsk Sykepleierforbund og staten v/Forbruker- og administrasjonsdepartementet ved tariffrevisjonen pr. 1. januar 1988.

Nemndas sammensetning:

Riksadvokat Georg Fr. Rieber-Mohn, formann
Jernbanedirektør Tore Lindholt
Direktør Jon A. Solheim
Leder i Statstjenestemannskartellet Nils Totland
Avdelingsdirektør i Justisdepartementet Berit Fosheim
Leder i Norsk Sykepleierforbund Anne Karin Brokhaug
Avdelingsdirektør Ola Haugen

Leder i Norsk Sykepleierforbund Anne Karin Brokhaug og avdelingsdirektør Ola Haugen er utpekt av partene i tvisten. I samsvar med lov 19 desember 1952 nr. 7 om lønnsnemnd i arbeidstvister § 2 tredje ledd stemmer fra arbeidstakersiden Anne Karin Brokhaug og fra arbeidsgiversiden Ola Haugen.

Som sekretær for nemnda har fungert byråsjef Inger Pettersen.

Partene har gjort rede for sine standpunkter ved skriftlige innlegg og muntlig prosedyre for nemnda under hovedforhandling 6. april 1988.

Etter at saken har vært drøftet i flere møter, avsa Rikslønnsnemnda 28. april 1988 denne

k j e n n e l s e :

Tariffrevisjonen mellom Norsk Sykepleierforbund og Norske Kommuners Sentralforbund pr. 1. mai 1987 ble etter avtale mellom partene utsatt til 1. januar 1988. Tvisten har oppstått i forbindelse med revisjonen av tariffavtalen pr. denne dato.

Partforhandlingene ble avsluttet 15. januar uten resultat. Norsk Sykepleierforbund varslet 18. januar plassfratredelse for alle sine medlemmer som er omfattet av tariffavtalen. Riksmeklingsmannen nedla samme dag forbud mot arbeidsstans og innkalte partene til tvungen mekling.

På tilsvarende måte ble tariffrevisjonen mellom Norsk Sykepleierforbund og staten pr. 1. mai 1987 utsatt til 1. januar 1988. Forhandlingene mellom partene ble avsluttet 18. januar uten resultat. Norsk Sykepleierforbund varslet dagen etter plassoppsigelse for alle sine medlemmer som er omfattet av tariffavtalen.

Meklingen i kommunal sektor ble innledet 2. februar. Den 12. februar ble meklingen begjært avsluttet, og Norsk Sykepleierforbund varslet iverksettelse av streik.

Riksmeklingsmannen hadde etter dette fire dager til rådighet for å bringe partene til enighet. Meklingen ble avsluttet 15. februar kl. 2200 uten resultat.

Kommunal- og arbeidsministeren innkalte partene til møte samme kveld kl. 2300. Partene ga en redegjørelse for situasjonen. Norsk Sykepleierforbund forsikret i møtet at forbundet ville opprettholde nødvendig beredskap for øyeblikkelig hjelp under streiken.

Fra arbeidstidens begynnelse tirsdag 16. februar iverksatte Norsk Sykepleierforbund streik blant 952 av sine medlemmer ved 18 sykehus over hele landet. 18. februar varslet Sykepleierforbundet at de fra 23. februar ville ta ut ytterligere 212 medlemmer i streik ved 9 andre sykehus.

Partene ble mandag 22. februar innkalt til nytt møte hos kommunal- og arbeidsministeren kl. 1600. Statsråden ga partene en redegjørelse for Regjeringens vurdering av den pågående streik. Han orienterte dessuten partene om at han i ekstraordinært statsråd dagen etter ville foreslå for Regjeringen å fremme forslag for Stortinget om tvungen

lønnsnemndbehandling til løsning av tvisten.

Norsk Sykepleierforbund opplyste senere på kvelden at de ville avvente statsrådsbehandlingen før de tok standpunkt til om den pågående streik skulle avblåses.

Meklingen i statlig sektor ble innledet 2. februar. Den 15. februar ble meklingen begjært avsluttet, og Norsk Sykepleierforbund varslet iverksettelse av streik blant 25 av sine medlemmer ved Rikshospitalet.

Riksmeklingsmannen hadde etter dette 1 uke til rådighet for å bringe partene til enighet. Avsluttende mekling i denne tvisten ble avholdt 22. februar. Meklingen ble avsluttet samme dag kl. 1500 uten resultat.

Kommunal- og arbeidsministeren innkalte partene til møte etter at meklingen var avsluttet. Statsråden redegjorde for Regjeringens vurdering av situasjonen, og fremholdt at den varslede streik i statlig sektor måtte ses i sammenheng med den pågående konflikt i kommunal sektor. Statsråden orienterte deretter partene om at han i ekstraordinært statsråd dagen etter ville foreslå for Regjeringen å fremme forslag for Stortinget om at konflikten blir løst ved tvungen lønnsnemndbehandling.

Norsk Sykepleierforbund opplyste senere på kvelden at den varslede streiken i statssektoren ville bli iverksatt som planlagt fra tirsdag morgen. Arbeidet ble gjenopptatt etter at lovforslaget om tvungen lønnsnemndbehandling ble fremmet i ekstraordinært statsråd 23. februar.

Ved lov 4 mars 1988 ble det bestemt at arbeidstvistene i sykehussektoren skal avgjøres av Rikslønnsnemnda. Loven har denne ordlyd:

"§ 1

Arbeidstvisten mellom Norsk Sykepleierforbund på den ene side og kommuner og fylkeskommuner tilsluttet Norske Kommuners Sentralforbund på den annen side i forbindelse med re-

visjon av tariffavtalen pr. 1. januar 1988, skal avgjøres av Rikslønnsnemnda.

§ 2

Arbeidstvisten mellom Norsk Sykepleierforbund og staten i forbindelse med revisjon av tariffavtalen pr. 1. januar 1988, skal avgjøres av Rikslønnsnemnda.

§ 3

Det er forbudt å iverksette eller opprettholde arbeidsstans eller blokade til løsning av tvistene.

Reglene i lov 19 desember 1952 nr 7 om lønnsnemnd i arbeidstvister og lov 18 juli 1958 nr 2 om offentlige tjenestetvister kap 7 får tilsvarende anvendelse.

§ 4

Loven her trer i kraft straks."

Ved lov 7 mars 1988 ble det innført midlertidig inntekts- og utbyttestopp i Norge. Denne loven er nå avløst av midlertidig lov 22 april 1988 om inntekt- og utbytteregulering, som gir strenge rammer for de lønnstillegg som kan gis i perioden fram til 31. mars 1989. Etter begge lover er Rikslønnsnemndas behandling av sykepleierkonflikten i forbindelse med tariffrevisjonen pr. 01.01.1988 unntatt fra lovenes regulering.

Etter lønnsreguleringslovens § 2 er det forbudt å gi eller motta økning i den inntekt en arbeidstaker hadde i sin stilling ved lovens ikrafttredelse, utover det som er bestemt i eller i medhold av loven. Etter § 3 er unntatt fra forbudet i § 2 resultatet av Rikslønnsnemndas behandling av tariffrevisjonen vedrørende annet avtaleår for perioden 1986-88 for offentlig tilsatte sykepleiere. (Tilsvarende gjaldt etter lønnsstopploven.)

Norsk Sykepleierforbund har nedlagt følgende påstand:

1. Det innføres faglige avansementsstiger for sykepleiere med følgende utforming:

A. På lønnsplan 14.920

St. kode	Stillingsbetegnelse	L.ans.	L.tr.	Merknad
2197	Off. godkj. sykepleier	0	16	Någjeldende avlønning
		2	17	
2198	Bedriftssykepleier	4	18	
		6	19	
2201	Ledende sykepleier	8	20	
		10	21	
Ny kode		0	19	Fagstige 1
		2	20	
		4	21	
		6	22	
		8	24	
Ny kode		0	21	Fagstige 2
		2	22	
		4	23	
		6	24	
		8	26	

B. Ny avlønning for sykepleiere med spesialutdanning:

St. kode	Stillingsbetegnelse	L.ans.	L.tr.	Merknad
2200	Spesialutdannet sykepleier	0	23	Off.godkj. sykepleier med videreutdanning i sykepl. av minst 1 års varighet
		2	24	
3361	Sykepl. m/spes.utd. i psykiatrisk sykepleie	4	25	
		6	26	
2855	Jordmor	8	27	
		10		

2. Satsene på tabell A-Hovedlønnstabellen økes til kr. 4.200 pr. år på alle lønnstrinn med virkning fra 1. januar 1988.

Som subsidiær påstand er nedlagt følgende:

1. Det innføres faglig avansementsstige for off. godkjente sykepleiere med følgende utforming:

På lønnsplan 14.920

St. kode	Stillingsbetegnelse	L.ans.	L.tr.	Merknad
2197	Offentlig godkjent sykepleier	0	16	
		2	17	
		4	18	
2201	Ledende sykepleier	6	19	
2198	Bedriftssykepleier	8	20	
		10	21	
Ny kode		0	19	Fagstige 1
		2	20	
		4	21	
		6	22	
		8	24	

2. Satsene på tabell A - Hovedlønnstabellen - økes med kr. 2.500,- pr. år på alle lønnstrinn med virkning fra 1. januar 1988.

I sitt skriftlige innlegg har Norsk Sykepleierforbund anført:

1. Innledning

I henhold til hovedtariffavtalens pkt. II - 2. avtaleår skulle det vært ført forhandlinger om eventuell lønnsregulering for 2. avtaleår med virkning fra 1.5.87. Disse forhandlingene ble det enighet mellom partene skulle utsettes til 1. januar 1988. Forhandlingene skulle vært sluttført i 1. halvdel av januar 1988, med virkning fra 1.1.88.

I brev av 17.12.87 oversendte Norsk Sykepleierforbund (NSF) sine krav til Helsedirektoratet. Kopi av kravene ble samtidig sendt Forbruker- og administrasjonsdepartementet (jfr. tjenestetvistlovens § 6).

På bakgrunn av en partssammensatt arbeidsgruppe (Tvedtutvalget) hvor både staten / Norske Kommuners Sentralforbund (NKS) og NSF var representert, annonserte NSF allerede på dette tidspunkt at forbundet ville fremme stillingskrav i form av faglige avansementsstiger.

NSF har inntil dette oppgjøret forholdt seg til staten v/Helsedirektoratet, som gjennomfører forhandlinger med forbundet etter fullmakt fra Forbruker- og administrasjonsdepartementet (FAD). I begynnelsen av januar 1988 fikk NSF først muntlig orientering, så skriftlig, om at det nå var FAD som skulle føre forhandlingene med forbundet.

Som frittstående tjenestemannsorganisasjon i staten forhandler nå NSF med FAD.

2. Forhandlingenes gang - brudd

NSF ble på kort varsel innkalt til forhandlinger den 18. januar d.å. kl. 1300, og da først etter muntlig påtrykk fra NSF.

Forhandlingene med hovedsammenslutningene var avsluttet den 15.1. Det var også kjent at det forelå brudd mellom NKS og NSF den 15.1. d.å.

Under forhandlingsmøtet den 18. januar d.å. prosederte NSF sine krav, som var:

- "1. Norsk Sykepleierforbund krever et generelt tillegg som utformes som et likt kronetillegg på bakgrunn av prisutviklingen og lønnsutviklingen i privat sektor. Beløpet settes til kr. 4.200,-.
2. Norsk Sykepleierforbund krever at det opprettes faglige avansementsstiger for sykepleiere.
3. Sykepleiere gis muligheter til uttak av deltidspensjon fra fylte 60 år.
4. Aldersgrense for overordnet og underordnet sykepleier likestilles og settes til 65 år."

Staten viste liten interesse i å gå nærmere inn på noen av forbundets krav. Staten la fram sitt tilbud, som var identisk med tilbud gitt til hovedsammenslutningene.

NSF hadde som sitt hovedkrav opprettelse/innføring av fagstiger for offentlig godkjent sykepleier og dernest størrelsen på det generelle tillegget. Det fremsatte tilbudet lå langt under NSF's krav og berørte overhodet ikke forbundets mest prioriterte krav: faglige avansementsstiger.

NSF fremsatte et alternativt krav om å nedsette et partssammensatt utvalg. Dette innebar i realiteten en utsettelse av innføringen av fagstiger.

NSF uttrykte klart at hvis partene kunne komme til enighet om en formulering på dette, var forbundet villig til å akseptere det fremsatte tilbud og avslutte forhandlingene.

Det ble hurtig konstatert at staten ikke var villig til å gå inn på dette. Staten fremsatte heller ikke ytterligere tilbud eller løsninger på NSF's hovedkrav.

Både staten og NSF har nedlagt mye arbeid i å finne løsninger på sykepleiermangelen. Forslag til tiltak, også lønnsmessige tiltak, er man enige om. Det var derfor med undring NSF observerte statens noe lunkne holdning til å finne positive løsningsmodeller på forbundets krav om innføring av fagstiger.

NSF valgte etter dette å bryte forhandlingene. Forbundet meddelte skriftlig oppsigelse av tariffavtalen med kollektiv plassfratredelse og sendte melding til Riksmeklingsmannen.

3. Mekling - brudd

Det ble holdt 3 meklingsmøter parallelt med mekling i NKS-området den 2., 15. og 22. februar, hvor partene fremla sine syn på krav og tilbud.

Meklingsmøtene var alle av kort varighet. Det var liten eller ingen bevegelse å spore mot en løsning som kunne forventes anbefalt av begge parter. Staten v/FAD hadde ikke engang fremlagt et prosedyreskrift til meklingen.

Allerede under første meklingsmøte 2.2.88 opplyste FAD at hovedsammenslutningene "har tatt forbehold om at hvis andre organisasjoner oppnår noe i forhandlinger/mekling vedrørende mellomoppgjøret pr. 1.1.88, forbeholder de seg retten til å oppta nye forhandlinger."

Meklingen syntes fastlåst allerede her, og NSF begjærte meklingen brutt 15. februar 1988. Dette for mest mulig å parallellkjøre med NKS, hvor forbundet også hadde begjært meklingen brutt.

I henhold til tjenestetvistlovens regler ble det siste meklingsmøtet holdt 22. februar d.å. uten at partene kom fram til noe anbefalt forslag. Brudd i mekling var et faktum.

Kommunalministeren ble meddelt resultatet av meklingen samme dag. NSF varslet iverksettelse av streik ved ett statssykehus (Rikshospitalet) fra 23. februar d.å. ved arbeidstidens begynnelse. Streiken omfattet uttak av 25 operasjons-/anestesisykepleiere og varte i én dag.

På dette tidspunkt hadde streiken i NKS-området vart 1 uke. Sammen med dette tariffområdet var på landsbasis 1.152 operasjons-/anestesisykepleiere ute i streik.

For begge områder ble streiken avblåst 23. februar d.å. kl. 1800.

4. Begrunnelse av NSFs krav til tariffrevisjonen pr. 1.1.88

1) Generelt likt kronetillegg på kr 4.200,-

NSF legger i sitt krav til grunn forskjellene i lønnsutviklingen for offentlig ansatte og lønnsutviklingen i privat sektor. Forbundet har også merket seg at prisstigningen fra 1986-87 ble 8,7 prosent, og ikke 7-8 prosent som ble lagt til grunn i nasjonalbudsjettet for 1987.

NSF mente at et likt kronetillegg på minimum kr 4.200,- måtte gis for at offentlig ansatte skal ha samme lønnsutvikling som i privat sektor. Om sykepleiernes lønn nå ikke snart øker, vil det bli vansker med rekruttering til yrket og å beholde yrkesaktive sykepleiere. Et middel for å unngå det, er at sykepleiere får en for dem akseptabel lønn. I forbindelse med dette lønnsoppgjøret kan en komme litt på vei med et så høyt kronetillegg som mulig.

2) Opprettelse av faglige avansementsstiger for sykepleiere

Mangelen på sykepleiere er et stort problem for både arbeidsgivere og de utøvende sykepleiere sett i relasjon til landets helsepolitiske målsettinger.

I det siste året har det kommet to rapporter (Hauge-utvalget og Tvedt-utvalget) fra arbeidsgrupper nedsatt av henholdsvis Regjeringen og Sosialdepartementet. Disse tar for seg mangelen på sykepleiere og kommer med forslag til tiltak, også lønnsmessige.

Når det gjaldt gjennomføring av lønnsmessige tiltak, har arbeidsgruppen tilrådd at "Sosialdepartementet tar opp med FAD at disse spørsmålene blir vurdert som ledd i forberedelsene av lønnsoppgjørene på bakgrunn av den betydning slike vil ha i forhold til sykepleiermangelen." (Jfr. Tvedt-utvalget s. 12.)

Tvedt-utvalget mener bedre lønnsforhold kan være effektive virkemidler for å få flere sykepleiere ut i heltidsjobb. Utvalget pekte på disse tiltak:

- økt grunnlønn
- alternativ (faglig) avansementsstige
- permisjon med lønn
- ekstra ferie
- økt helge- og vaktgodtgjøring
- ekstra lønnstrinn i svake sektorer/områder (jfr. Tvedt-utvalget s. 11).

Av disse tiltakene har NSF trukket ut kravet om opprettelse av faglig avansementsstige. Fagstigene vil øke mulighetene for avansement i yrket uten å forlate den vanlige pleiefunksjon en sykepleier har. Signaler fra arbeidsgiver både i stat/fylke og kommuner, samt fra sykepleierne selv, viser at lønn virker rekrutterende og øker stabiliteten blant sykepleierne. Vi vet at landet har reelle ressurser i de deltidsansatte og de

ikke-yrkesaktive sykepleiere, bare avlønningen var bedre.

Økt lønn vil føre til større aktelse for yrket og hindre at sykepleiere forsvinner fra sine stillinger.

Sykepleierne har etter 3 år på videregående skole gjennomgått 3-årig utdanning på sykepleierhøyskole. Svært mange sykepleiere har en eller flere spesialutdanninger av 1 års varighet eller mer. Sykepleierne er opptatt av faglig utvikling, men på grunn av for få normerte stillinger kan de vanskelig gå på skole/kurs i arbeidstiden pga. manglende vikar. Fravær/permisjon går ut over de andre sykepleierne, som allerede er overbelastet fra før. Resultatet blir at mange bruker fritiden og ofte egen økonomi til faglig utvikling. Dette nyter arbeidsgiver godt av uten at sykepleierne får noen som helst lønnskompensasjon.

Opprettelse av fagstiger som altså skal gi sykepleierne muligheten til å avansere uten at de behøver å gå veien om lederstillinger, vil ikke minst stimulere sykepleiere til å bli i sin stilling.

NSFs krav om opprettelse av fagstige er en oppfølging av det partssammensatte utvalgs forslag til tiltak (Tvedt-utvalget).

Kravet er eksklusivt for sykepleiere. Det innebærer etter NSFs skjønn ingen automatisk konsekvens for andre sammenliknbare grupper.

FAD kan ikke være ukjent med verken sykepleiermangelen eller Tvedt-utvalgets forslag til tiltak. FAD er blitt bedt om å vurdere slike tiltak ved lønnsoppgjørene. NSF så det derfor som meget naturlig å fremme et slikt krav ved dette lønnsoppgjøret.

3) Sykepleiere gis muligheter til uttak av deltidspensjon fra fylte 60 år

Sykepleierne i staten er innlemmet i Statens Pensjonskasse. De har i henhold til lov om sèraldersgrenser i staten en aldersgrense på 65 år for underordnede sykepleiere og 68 år for overordnede.

For øvrig gjelder regelen om at man kan fratre 3 år før hvis alder og pensjonsgivende tjenestetid til sammen utgjør minst 85 år. Dette innebærer at man har mulighet til å pensjonere seg ved fylte 62 eller 65 år. Imidlertid kan dette ofte være mer et økonomisk problem enn et godt tilbud.

Fordi sykepleierne først i 1962 fikk ryddige og ordnede pensjonsforhold, vil det være svært mange som ikke har full opptjeningstid (30 år) for å få utbetalt full pensjon (30/30-deler).

Sèraldersgrensene for sykepleiere er gitt på bakgrunn av at "tjenesten medfører uvanlig fysisk og psykisk belastning på tjenestemennene" (jfr. aldersgrenselovens § 2 a).

I de 27 år som er gått siden man innførte disse sèraldersgrensene, har ikke den fysiske og psykiske belastning i yrket avtatt. Tvert imot er det en tendens til flere uførepensjonister og slitasjesykdommer i yrket enn tidligere. Tempoet, utviklingen av teknologi, kirurgi og medisin sammen med økte krav til årvåkenhet og komplisert behandlings- og pleieteknikk betyr kanskje enda sterkere fysisk og psykisk belastning for pleiepersonalet.

Svært mange sykepleiere ønsker å trappe ned rundt 60 år. Det finnes svært få "retrettstillinger", derfor blir ofte valget enten å slutte eller å gå over i en deltidsstilling med betydelige tap av pensjonsgrunnlag. Når man forveien også har vært hjemmeværende pga. små barn i kanskje 5-10 år, betyr det nok et innhugg i opptjente pensjonstjenesteår.

Den bortfalte bruttointekten burde dekkés med 66 prosent, som er den prosenten man i dag får ved oppnådd pensjonsalder.

I Sverige har man innført deltidspensjonering, og erfaringer derfra er gode. Spørsmålet om deltidspensjonering har helt siden slutten av 60-årene vært et aktuelt offentlig drøftingstema uten at noe konkret har blitt besluttet. Kostnadene forbundet med deltidspensjonering er vanskelige å anslå fordi man ikke kan vite hvor mange som eventuelt vil benytte seg av det.

Sykepleieryrket er å regne for et hardt og belastende yrke hvor deltidspensjonering bør bli et tilbud.

- 4) Lik aldersgrense for overordnede og underordnede sykepleiere - 65 år

Ledere i sykepleietjenesten har i dag en aldersgrense på 68 år (eventuelt 65 år). At flere og flere ledere foretrekker å gå ned i lavere stilling for derved å kunne fratrukket før, underbygger at aldersgrensen er satt for høyt. Kravet til økt tempo, fleksibilitet, rasjonalisering og stadig omorganisering av enheter, innføring av EDB og andre tekniske hjelpemidler setter store krav til administrering. Forvaltning av store personalgrupper krever også at kreativitet og nytenkning må komme i fokus.

Selv om det er store forskjeller i aldringsprosessen hos den enkelte, kan det kjennes krevende og til dels belastende å være leder. Aldersgrensen bør settes til 65 år.

Staten v/Forbruker- og administrasjonsdepartementet har nedlagt følgende påstand:

1. Fra 23. februar 1988 økes satsene på tabell A - Hovedlønnstabellen med kr 2.500,- pr. år på alle lønnstrinn.
2. De nye lønninger skal på vanlig måte danne innskudds- og pensjonsgrunnlaget i Statens pensjonskasse.
3. De tillegg som gis på Hovedlønnstabellen, tas med i pensjonsgrunnlaget til tjenestemenn som er fratrudd med rett til straks løpende pensjon i tiden 1. mai 1987 -23. februar 1988 og deres etterlatte. Endringen gis virkning fra 23. februar 1988, og tillegget medregnes i grunnlaget ved en eventuell G-regulering pr. denne dato.

I sitt skriftlige innlegg har staten v/Forbruker- og administrasjonsdepartementet anført:

1. INNLEDNING

1.1 Forhandlingene

I henhold til pkt. II i hovedtariffavtalen for tidsrommet 1. mai 1986 - 30. april 1988 mellom staten v/Helsedirektoratet og Norsk Sykepleierforbund skulle det før 1. mai 1987 opptas forhandlinger om eventuell lønnsregulering for 2. avtaleår.

I forhandlingsmøte den 28. april 1987 ble Helsedirektoratet og Norsk Sykepleierforbund enige om at det ikke skulle opptas forhandlinger pr. 1. mai 1987, og at eventuell lønnsregulering for 2. avtaleår skulle utstå til 1. januar 1988.

Norsk Sykepleierforbund fremmet sine krav ved brev av 17. desember 1987 til Helsedirektoratet.

På grunn av den foreliggende situasjon ble forhandlingene besluttet ført mellom Forbruker- og administrasjonsdepartementet og Norsk Sykepleierforbund.

Den 18. januar 1988 ble det holdt forhandlingsmøte mellom Forbruker- og administrasjonsdepartementet og Norsk Sykepleierforbund. Norsk Sykepleierforbund la fram og begrunnet sine krav, hvoretter staten fremla sitt tilbud. Norsk Sykepleierforbund fant ikke å kunne godta tilbudet, og det ble således konstatert brudd i forhandlingene, jfr. protokoll av 18. januar 1988.

Ved brev av 19. januar 1988 sa Norsk Sykepleierforbund opp plassene for sine medlemmer med virkning fra 18. februar 1988.

Riksmeklingsmannen ble ved brev av 20. januar 1988 varslet om bruddet i forhandlingene.

1.2 Meklingen

Meklingen mellom partene ble innledet den 2. februar 1988. Den 15. februar 1988 ble meklingen begjært avsluttet, og Norsk Sykepleierforbund varslet iverksettelse av streik blant 25 av sine medlemmer ved Rikshospitalet.

Riksmeklingsmannen hadde etter dette 1 uke til rådighet for å bringe partene til enighet. Avsluttende mekling ble holdt 22. februar 1988. Meklingen ble avsluttet samme dag kl. 1500 uten resultat.

Kommunal- og arbeidsdepartementet innkalte partene til møte etter bruddet i meklingen. Statsråden redegjorde for Regjeringens vurdering av situasjonen, og fremholdt at den varslede streik i statlig sektor måtte ses i sammenheng med den pågående konflikt i kommunal sektor. Statsråden orienterte deretter partene om at han i ekstraordinært statsråd den 23. februar 1988 ville foreslå for Regjeringen å fremme forslag for Stortinget om at konflikten blir løst ved tvungen lønnsnemndsbehandling:

Norsk Sykepleierforbund opplyste senere på kvelden at den varslede streiken i statssektoren ville bli iverksatt som planlagt fra morgenen den 23. februar 1988.

Etter at Ot.prp. om lønnsnemndsbehandling av tvisten var fremmet i statsråd den 23. februar 1988, meddelte Norsk Sykepleierforbund at streiken ville bli avsluttet samme dag.

Lov om lønnsnemndsbehandling av tvisten ble vedtatt i Odelstinget den 29. februar 1988 og i Lagtinget den 3. mars 1988.

2. ORGANISASJONENES KRAV

Norsk Sykepleierforbund fremla i brev av 17. desember 1987 følgende krav:

1. Norsk Sykepleierforbund krever et generelt tillegg som utformes som et likt kronetillegg på bakgrunn av prisutviklingen og lønnsutviklingen i privat sektor.

Norsk Sykepleierforbund krever et tillegg på kr 4.200,- på alle lønnstrinn.

2. Norsk Sykepleierforbund krever at det opprettes faglige avansementsstiger for sykepleiere.

Krav om opprettelse av 2 nye koder/faglige avansementsstiger for offentlig godkjent sykepleier:

St. kode	Stillingsbetegnelse	L.ans.	L.tr.	Merknad
2197	Offentlig godkjent sykepleier	0	16	
		2	17	
		4	18	
		6	19	
		8	20	
		10	21	
Ny kode		0	19	Fagstige 1
		2	20	
		4	21	
		6	22	
Ny kode	0	21	Fagstige 2	
	2	22		
	4	23		
	6	24		
		8	26	

For st.kode 2198 Bedriftssykepleier og st. kode 2201 Ledende sykepleier er kravene identiske med krav for offentlig godkjent sykepleier når det gjelder fagstiger og lønnstrinns plassering.

Krav om ny avlønning for sykepleiere med spesialutdanning

St. kode	Stillingsbetegnelse	L.ans.	L.tr.	Merknad
2200	Spesialutdannet sykepleier	0 2 4 6 8 10	23 24 25 26 27	Off. godkjent sykepleier med videreutdanning i sykepleie av minst 1 års varighet

Tilsvarende avlønning gjøres også gjeldende for st.kodene 3361 og 2855 (psykiatrisk sykepleier og jordmor).

3. Sykepleiere gis muligheter til uttak av deltidspensjon fra fylte 60 år.
4. Aldersgrensene for overordnet og underordnet sykepleier likestilles og settes til 65 år.

3. STATENS TILBUD

På forhandlingsmøte den 18. januar 1988 fremla staten følgende tilbud:

1. Fra 1. januar 1988 økes satsene på tabell A - Hovedlønnsstabellen med kr 2.500 pr. år på alle lønnstrinn.
2. De nye lønninger skal på vanlig måte danne innskudds- og pensjonsgrunnlaget i Statens pensjonskasse.
3. De tillegg som gis på Hovedlønnsstabellen, tas med i pensjonsgrunnlaget til tjenestemenn som er fratrudd med rett til straks løpende pensjon i tiden 1. mai 1987 - 31. desember 1987 og deres etterlatte. Endringen gis virkning fra 1. januar 1988, og tillegget medregnes i grunnlaget ved en eventuell G-endring pr. denne dato.

Tilbudet var likelydende med det tilbud som ble satt fram overfor hovedsammenslutningene og Norsk Lærerlag den 15. januar 1988, og som er godtatt av disse organisasjoner.

Statstjenestemannskartellet har imidlertid i sin godtakelse tatt forbehold om at det skal opptas nye forhandlinger dersom andre organisasjoner gjennom mekling eller på annen måte gis bedre vilkår i forbindelse med mellomoppgjøret pr. 1. januar 1988.

4. NÆRMERE OM TILBUDET

Staten fant ikke å kunne endre sitt tilbud under meklingen. Tilsvarende tilbud som NSF forkastet, ble som nevnt vedtatt av hovedsammenslutningene og Norsk Lærerlag.

Tilbudet medførte endring av hovedlønntabellen i staten. En åpning for andre forhandlingsresultat overfor NSF innenfor samme økonomiske ramme selv om dette kunne la seg gjøre, ville bryte med koordineringen av lønnsystemet i staten.

Dersom NSF skulle få et forhandlingsresultat ut over de rammer som er vedtatt av de øvrige organisasjonene, ville dette være ensbetydende med at det må forhandles på nytt for hele statssektoren. Statstjenestemannskartellet har som nevnt i brev av 25. januar 1988 tatt forbehold om rett til nye forhandlinger dersom andre organisasjoner gjennom mekling eller på annen måte oppnår bedre vilkår i forbindelse med oppgjøret 1. januar 1988.

I 1987 nedsatte Sosialdepartementet et utvalg for å vurdere tiltak for rekruttering av arbeidstakere til sykepleieryrket. Da spørsmålet om å vurdere lønnsmessige tiltak for å rekruttere sykepleiere ble tatt opp i forbindelse med Tvedt-utvalget, ga staten uttrykk for at lønnsmessige tiltak var gjenstand for forhandlinger mellom partene i samsvar med de bestemmelser hovedtariffavtalen har for behandling av slike spørsmål (justerings- og normeringsforhandlinger). Det

forhold at staten ikke ønsket å drøfte lønnsmessige tiltak i utvalget, innebar imidlertid intet tilbud eller løfte med tanke på de forestående forhandlinger. Staten har heller aldri gitt tilsagn om å delta i noe utvalgsarbeid med sikte på å finne frem til kriterier for faglige avansementsstiger.

Hvis staten skulle gå inn i et utvalg for å vurdere fagstiger, ville det kunne oppfattes som at det ved neste revisjon allerede var gitt et opplegg for gjennomføring av endringer. Dette fant staten på ingen måte grunnlag for å gjøre. Det pekes i denne sammenheng på at ingen av de andre organisasjonene verken fikk behandlet eller ble gitt slike tilsagn om behandling av justeringsspørsmål, og at oppgjøret denne gang skjedde med et rent kronetillegg. Når slike endringer skal gjøres, er det nødvendig å se på lønnsrelasjonene mellom ulike grupper som er sammenlignbare.

5. VIRKNINGSTIDSPUNKT

I tråd med vanlig praksis av slike saker må virkningstidspunktet for tariffavtalen med Norsk Sykepleierforbund settes til den dag da arbeidet ble gjenopptatt etter streiken. Dette var tirsdag den 23. februar 1988. Dette tidspunkt må gjøres gjeldende for alle medlemmer av Norsk Sykepleierforbund. Når det gjelder tidligere praksis om virkningstidspunktet, vises til Rikslønnsnemndas kjennelse av 24. juni 1980 i sak nr. 1/1980.

RIKSLØNNSNEMNDAS BEMERKNINGER

HOVEDTREKK AV SENERE ARS INNTEKTSOPPGJØR

Medlemmene Rieber-Mohn, Lindholt og Solheim skal bemerke:

a. Lønnsoppgjørene i 1986

I 1986 var det hovedoppgjør for de fleste lønnstakere. I viktige sektorer i det tradisjonelle LO/N.A.F.-området, i deler av offentlig sektor og i Nordsjøen kom det til arbeidskonflikter. I andre deler av privat sektor var det få konflikter, men mange av oppgjørene gikk til mekling før partene kom frem til avtaler.

Hovedoppgjøret i LO/N.A.F.-området ble i 1986 for tredje gang på rad gjennomført forbundsvis. Etter brudd i forhandlingene og lockout iverksatt av N.A.F. kom partene omkring midten av april 1986 til avtaler for de såkalte frontfagene (verkstedindustri, byggefag, hotell- og restaurantvirksomhet, elektrokjemisk industri og tekstil- og bekledningsindustri). Disse avtalene dannet mønster for de øvrige tariffavtaler. Et sentralt punkt i avtalene var arbeidstidsreduksjon med full lønnskompensasjon på 2,5 timer til 37,5 timer pr. uke fra 1. januar 1987.

I oppgjørene for ansatte på de faste installasjonene i Nordsjøen kom en ikke frem verken gjennom forhandlinger eller gjennom mekling. Tvungen lønnsnemnd ble vedtatt for disse konfliktene. Rikslønnsnemndas kjennelse i august 1986 korresponderte med det som ble gitt innen industrien på land.

Partene i statsoppgjøret kom heller ikke frem gjennom forhandlinger. Riksmeklingsmannens forslag til avtale med en ramme på 8,35 prosent fra 1985 til 1986 ble anbefalt av Statstjenestemannskartellet og Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund - Seksjon Stat, mens det ble avvist av Akademikernes Fellesorganisasjon og Norsk Lærerlag. Disse to organisasjonene iverksatte en punktstreik fra 22. mai 1986.

Tvungen lønnsnemnd ble vedtatt 13. juni. Rikslønnsnemnda avga kjennelse 3. oktober. I kjennelsen ble det lagt til grunn samme ramme for årslønnsveksten som for de organisasjonene som hadde kommet frem gjennom forhandlinger/mekling. Virkningstidspunktet ble imidlertid satt til 1. juni.

I midten av juni 1986 kom staten v/Justisdepartementet, Norsk Politiforbund og Lensmannsetatens Landslag frem til en avtale med en ramme på ca. 9,5 prosent. På bakgrunn av at rammen var høyere enn i avtalen med hovedsammenslutningene i staten, ble det gjenopptatt forhandlinger mellom Statstjenestemannskartellet, YS-S og staten. Disse forhandlingene resulterte i at rammen for justeringsoppgjøret 1. januar 1987 som var en del av tariffavtalen våren 1986, ble fastsatt til 1 prosent.

I kommuneoppgjøret kom Norske Kommuners Sentralforbund på den ene side og Sammenslutningen av akademikerforeninger i kommunene (SAK) og Yrkesorganisasjonenes forhandlingssammenslutning (YF) på den andre, frem gjennom mekling. Oppgjøret hadde samme ramme som i statsoppgjøret og inneholdt i hovedsak de samme komponenter. Meklingsforslaget ble forkastet av organisasjonene som inngår i Norsk Kommuneforbunds forhandlingsområde, og disse gikk ut i konflikt fra 22. mai. Tvungen lønnsnemnd ble vedtatt 13. juni. Partene kom imidlertid senere frem til et forlik, og Rikslønnsnemnda frafalt behandlingen av dette oppgjøret. Også for kommuneansatte ble rammen for justeringsoppgjøret 1. januar 1987 fastsatt til 1 prosent.

På de fleste tariffområder ble det i 1986 inngått toårige avtaler med bestemmelser som ga adgang til forhandlinger om eventuelle lønnsreguleringer ved vanlig revisjonstidspunkt i 1987.

b. Lønnsoppgjørene i 1987

Den 9. mars 1987 ble LO og N.A.F. enige om en protokoll om lønnsreguleringer for annet avtaleår. I protokollen heter det blant annet:

"Etter en samlet vurdering av den alminnelige økonomiske situasjon, utsiktene for annet avtaleår og pris- og lønnsutviklingen i første avtaleår, er partene enige om at det ikke er grunnlag for å foreta lønnsreguleringer for annet avtaleår i henhold til den avtalte reguleringsbestemmelse. Partene var videre enige om at de etablerte bestemmelser og forutsetninger i overenskomstene for øvrig videreføres for annet avtaleår."

I N.A.F.s orientering til medlemsbedriftene ble det presisert at funksjonærlønningene måtte vurderes etter de samme prinsipper som det var lagt opp til for arbeidere, og at det ikke måtte gis generelle tillegg for funksjonærer i N.A.F.-bedrifter. Om lokale forhandlinger for arbeiderne ble det samtidig uttalt:

"De tariffavtaler som gir adgang til lokale forhandlinger/vurderinger hjemler ingen forpliktelse til å gi tillegg. Den alvorlige økonomiske situasjon krever at bedriftene følger opp den linje som er lagt i avtalen mellom LO og N.A.F."

I oppgjøret for annet avtaleår i kommune og stat kom partene frem til enighet om en avtale om at det ikke skulle gis sentrale lønnstillegg i løpet av 1987. Imidlertid ble en enige om å forhandle om eventuelle tillegg fra 1.1.1988. I protokoll fra statsoppgjøret heter det blant annet:

"Når tallene fra lønnsutviklingen i den private sektor for 3. kvartal 1987 foreligger ved årsskiftet, opptas forhandlinger om eventuell lønnsregulering. Forhandlingene føres på grunnlag av prisutviklingen og en sammenlikning av lønnsutviklingen i arbeidslivet for øvrig. Eventuelle lønnstillegg gjøres gjeldende fra 1. januar 1988. Forhandlingene skal være sluttført i 1. halvdel av januar 1988."

I hovedtariffavtalen våren 1986 mellom staten på den ene side og Kartellet og YS - Seksjon Stat på den annen side, ble det inntatt en bestemmelse om å sette ned et partssammensatt utvalg for å se på undervisningspersonalets arbeidstid. Den samme bestemmelse er inntatt i kjennelsen om

oppgjøret for AF og Norsk Lærerlag som ble avgjort av Rikslønnsnemnda. Innstillingen fra utvalget ble avgitt 15. oktober 1987. Den 23. november ble det innledet forhandlinger om disse spørsmålene. Etter at spørsmålet om fredsplikt ble avklart av Arbeidsretten, ble forhandlingene tatt opp igjen. Den 11. februar 1988 satte staten frem et endelig tilbud. Dette tilbudet fant organisasjonene ikke kunne akseptere. Partene ble derfor enige om å bringe tvisten inn for særskilt nemnd, i samsvar med tjenestetvistlovens bestemmelser.

Det mønster som ble lagt til grunn i LO/N.A.F.-oppgjøret og i det offentlige, ble i hovedsak fulgt opp også innen øvrige avtaleområder i privat sektor. I varehandelen ble det ikke gitt generelle lønnstillegg fra vanlig revisjonstidspunkt 1. april. Imidlertid ble det gitt tillegg fra 1.7.1987 til en bestemt avgrenset gruppe som tallmessig sett har liten betydning.

I bank- og forsikringsvirksomhet ble det heller ikke gitt lønnstillegg fra vanlig revisjonstidspunkt 1. mai. For disse to gruppene ble det i protokoller avtalt å utsette forhandlingene om eventuelle lønnstillegg for annet avtaleår til 4. kvartal 1987. Disse forhandlingene er nå avsluttet, og det er avtalt lønnstillegg fra 1.1.1988. På grunnlag av N.A.F.s statistikk for arbeidere for 3. kvartal 1987 er tillegget til bankansatte fra 1.1.1988 beregnet til 5,5 prosent.

I samsvar med avtalene til kommune og stat om at det skulle forhandles om eventuelle tillegg pr. 1.1.1988, ble det i januar 1988 oppnådd enighet om at alle trinn på lønnsregulativet skulle oppjusteres med kr. 2.500,-. I kjennelse av 15. april 1988 fastsatte den særskilte nemnda i tvisten mellom staten og lærerorganisasjonene bl.a. ett lønnstrinns opprykk til undervisningspersonale med virkning fra 1. mars 1988 og reduksjon i samlet opptjeningstid for lektorers topplønn fra 26 år til 16 år.

c. Det inntektspolitiske opplegget for 1988

På møtene i Kontaktutvalget har Regjeringen gitt uttrykk for at den er innstilt på å iverksette rente- og boligtiltak, samt å vurdere andre spørsmål dersom partene er villige til å være med på effektive tiltak for å holde oppgjørene for 1988 innen moderate rammer.

I brev av 24. februar 1988 fra statsministeren til Landsorganisasjonen i Norge og Norsk Arbeidsgiverforening ble det gitt oversikt over en del av de tiltak Regjeringen i tilfelle ville iverksette eller fremme forslag om overfor Stortinget. Dette gjaldt:

- rente- og boligtiltak
- bidrag til en pensjonsreform hvor yrkesaktive som fyller 66 år kan gå av med pensjon fra 1. januar 1989 etter eget ønske, og en videre senkning til 65 år fra 1. januar 1990.

Regjeringen varslet også at den i budsjettet for 1989 er innstilt på å fremme forslag om en ytterligere utvidelse av svangerskapspermisjonen.

Brevet av 24. februar 1988 fulgte som vedlegg til Ot.prp. nr. 40 (1987/88) Om midlertidig lov om inntekts- og utbyttestopp. I forslaget ble all lønnsøkning stoppet fra og med 29. februar 1988. I tillegg omfattet loven aksjeutbytte. Hovedhensikten med denne loven var å unngå uheldige inntektsøkninger i perioden frem til en inntektsreguleringslov kan tre i kraft.

Den 28. februar 1988 ble Landsorganisasjonen og Norsk Arbeidsgiverforening, blant annet under henvisning til brevet av 24. februar, enige om en avtale som blant annet innebærer at:

- det ikke vil være anledning til å avholde lokale forhandlinger eller drøftelser i 1. avtaleår om lønn og arbeidsvilkår med økonomiske konsekvenser for den enkelte ar-

beidstaker,

- det med virkning fra 1. april 1988 skal gis et generelt tillegg på kr. 1,- pr time for voksne arbeidstakere, basert på 37,5 timer pr. uke,
- det gis særskilte tillegg til en del grupper med lavt lønnsnivå og som har hatt en svak lønnsutvikling i 1987,
- det skal etableres en avtalefestet pensjonsordning med rett for yrkesaktive omfattet av avtalen til å fratruke ved fylte 66 år fra 1. januar 1989 og ved fylte 65 år fra 1. januar 1990.

Om likhet for andre grupper/organisasjoner heter det i protokollen:

"Partene viser til LOs Representantskaps vedtak av 16.2.88 og til N.A.F.s Centralstyrevedtak av 18.2.1988, som forutsetter at forhandlingsresultatet mellom LO og N.A.F. må legges til grunn i hele arbeidsmarkedet."

Det ble innkalt til forhandlinger i staten 8. mars 1988. Regjeringen ga uttrykk for at resultatet fra LO/N.A.F.-oppgjøret ville danne utgangspunkt for disse forhandlingene. Statstjenestemannskartellet møtte til forhandlingene med staten. Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund, Akademikernes Fellesorganisasjon og Norsk Lærerlag møtte ikke. Forhandlingene ble derfor ført med Statstjenestemannskartellet. Forhandlingene med Statstjenestemannskartellet ga blant annet følgende resultat:

- Det ble gitt et generelt tillegg fra 1. april 1988 på kr. 1.950,- pr. år, som tilsvarer kr. 1,- pr. time.
- Det ble gitt særskilte lavtlønnstillegg etter mønster fra oppgjøret i LO/N.A.F.-området.

Som en del av avtalen inngikk også følgende:

- At svangerskapspermisjonen for ansatte i staten skal ut-

vides til 24 uker fra 1. juli i år og til 26 uker fra 1. januar 1989,

- at boliglånsordningen for statsansatte skal bedres,
- at det skal avsettes midler til kompetanseoppbyggende tiltak i staten,
- at det skal gjennomføres en avtalefestet pensjonsordning i staten.

I kommuneoppgjøret ble det ført forhandlinger mellom Norsk Kommuneforbund og Norske Kommuners Sentralforbund. Det er nå kommet frem til enighet om en avtale som følger samme mønster som i statsoppgjøret.

I varehandelen ble det inngått avtale mellom Handel og Kontor og Handelens Arbeidsgiverforening den 29. februar 1988. Avtalen får i første omgang virkning for fagorganiserte i privat varehandel.

Inntektsutviklingen for andre grupper vil i hovedsak bli bestemt med utgangspunkt i inntektsreguleringsloven av 22. april 1988.

Loven tar utgangspunkt i de prinsipper som er lagt til grunn i LO/N.A.F.-oppgjøret og oppgjørene for staten og varehandelen. Generelt skal arbeidstakere ikke gis eller motta en samlet inntektsøkning som er større enn kr. 1,- pr. time så lenge loven er i kraft, dvs. frem til 31.3.1989. Utbytte fra aksjeselskaper reguleres slik at maksimalt utbytte er 12 prosent av aksjekapitalen, alternativt like stort prosentvis som det høyeste prosentvise som er delt ut de siste 3 årene.

I samsvar med uttalelsene i statsministerens brev av 24. februar 1988 varsler Regjeringen i St.prp. nr. 69 (1987-88) at den vil gjennomføre en pensjonsreform i tråd med LO/N.A.F.-avtalen om "avtalefestet førtidspensjon" (AFP). Nedsettelsen av pensjonsalderen skal imidlertid ikke være generell. Arbeidstakere som omfattes av ordningen, gis rett

til å fratregge ved fylte 66 år fra 1.1.1989 og ved fylte 65 år fra 1.1.1990.

Med hensyn til rente- og boligtiltak, er det fremmet forslag om:

- a. rentereduksjon på særskilte boliglån i forretnings- og sparebankene fra 1. juni 1988,
- b. spesielle førstehjemslån i kredittforetakene som unntas fra gjeldende rammer for lån til boligformål,
- c. andre rente- og boligtiltak (lavere topprente på boliglån i Husbanken og Landbruksbanken, økte utlånsrammer for Husbanken og Postsparebanken, utvidet låneordning til boligformål for statsansatte, mv.).

Som følge av lønnsoppgjørene og inntektsreguleringsloven regner Regjeringen nå med en inntektsvekst i 1988 for statsansatte på om lag 3 prosent og en gjennomsnittlig inntektsvekst i samfunnet på 4 1/2 prosent. I det vedtatte budsjettet for 1988 var det lagt til grunn 5 prosent inntektsvekst for alle grupper.

Medlemmene Brokhaug og Haugen, med tilslutning av Fosheim og Totland, tar foranstående til etterretning.

LØNNSUTVIKLINGEN FOR SYKEPLEIERE I FORHOLD TIL ANDRE GRUPPER

Medlemmene Rieber-Mohn, Lindholt og Solheim skal bemerke:

I tabell 1 er vist lønnsutviklingen over de senere år for grupper av sykepleiere og enkelte andre grupper det kan være naturlig å sammenligne med. Tabellen viser relativ lønnsøkning regnet fra/til 1.10. vedkommende år for periodene 1982-87 og 1985-87 og er basert på tallmateriale fra Statens Sentrale Tjenestemannsregister. Tallene gir ikke noe eksakt bilde av den gjennomsnittlige årslønnsveksten i vedkommende perioder, men skulle likevel gi et tilnærmet riktig bilde av forskjellen mellom de enkelte grupper og stillingskategorier som tabellen omfatter.

Tabell 1: Prosentvis lønnsvekst (regnet pr. 1.10.) for sykepleiere sammenlignet med enkelte andre grupper/ stillingskategorier

Kilde: Statens Sentrale Tjenestemannsregister

		<u>1982-87</u>	<u>1985-87</u>
Off. godkj. sykepleier	(2197)	38,3	18,1
Avd. sykepleier	(2202)	45,4	20,0
Hjelpepleier	(3287)	39,0	16,6
Fysioterapeut	(2223)	38,5	15,5
Ergoterapeut	(3368)	44,7	20,2
Ingeniør	(0031)	34,6	12,0
Avd. ing.	(0032)	39,4	15,4

Av tabell 1 fremgår at offentlig godkjent sykepleier har hatt en lønnsutvikling både i perioden 1985-87 og over perioden 1982-87 som stort sett har vært på linje med lønnsutviklingen for sammenlignbare grupper innen offentlig sektor. For gruppen avdelingssykepleiere har lønnsveksten vært vesentlig sterkere enn for stillingskategorien offentlig godkjent sykepleier og ligget klart høyere enn for de fleste øvrige stillingskategorier i tabellen. En har forstått det slik at dette har sammenheng med den prioritering som har vært lagt til grunn fra arbeidstakersiden ved lønnsoppgjørene i de aktuelle perioder.

Disse medlemmer vil vise til at den faktiske lønnsutvikling for ulike yrkesgrupper fra år til år blir påvirket både av størrelsen og fordelingen av lønnstilleggene over året og av endringer i yrkesgruppens sammensetning og fordeling på ansiennitet og stillingskategorier m.v. Eksempelvis har det for ingeniørgruppen i offentlig sektor skjedd en markert forskyvning mellom stillingskategoriene ingeniør og avdelingsingeniør II, hvilket delvis må ses som et tiltak for å styrke den lønnsmessige konkurranseposisjon for disse i forhold til privat sektor. Det tallmateriale som er stilt til nemndas rådighet, gir ikke et tilstrekkelig bilde av hvordan slike forhold har påvirket lønnsutviklingen for sykepleiergruppen sammenlignet med andre grupper. Disse medlemmer vil peke på at det er behov for å forbedre lønnsstatistikken på dette området.

Sett i forhold til utviklingen innen privat og offentlig sektor som helhet, lar tallene i tabell 1 seg ikke presist sammenligne med det tallmateriale for årslønnsvekst som er gjengitt i Rapport nr. 1, 1988 fra Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene (NOU 1988:5).

Disse medlemmer har likevel det hovedinntrykk fra det materiale som er fremlagt for nemnda, at det ikke synes som sykepleierne over de senere år har hatt noen dårligere lønnsutvikling enn andre grupper det vil være naturlig å sammenligne med.

Medlemmet Haugen med tilslutning av Fosheim og Totland vil i hovedsak slutte seg til foranstående.

Medlemmet Brokhaug skal bemerke:

Tabell 1, side 30, kan gi det inntrykk at det ikke er store forskjeller i lønnsutviklingen mellom offentlig godkjent sykepleier og sammenlignbare stillingskoder for andre yrkesgrupper.

Dette medlem viser til at det i staten som i NKS-området er opprettet flere alternative stillingskoder både for ingeniører og sosionomer som kan sammenlignes med offentlig godkjent sykepleier. Erfaringsmessig er grunnstigen for disse gruppene lite i bruk fordi man i stor grad har tatt i bruk de alternative stillingskodene. Disse er høyere avlønnet enn grunnstigen.

OPPGJØRETS RAMME OG INNRETNING

Medlemmene Rieber-Mohn, Lindholt og Solheim skal bemerke:

Disse medlemmer vil ta utgangspunkt i at den tvist som foreligger til avgjørelse, er en konflikt oppstått i et såkalt "mellomoppgjør". Hovedtariffavtalen mellom partene gjelder fra 1. mai 1986 til og med 30. april 1988. Etter avtalen skulle det før 1. mai 1987 opptas forhandlinger om lønnsregulering for 2. avtaleår med virkning fra 1. mai s.å. Ved avtale i forhandlingsmøte 28. april 1987 mellom staten v/Helsedirektoratet og Norsk Sykepleierforbund ble partene enige om å utsette forhandlingene, som deretter skulle gjennomføres i løpet av første halvdel av januar 1988, og avtalen gis virkning fra 1. januar d.å.

Hovedtariffavtalens klausul for forhandlinger om lønnsregulering for 2. avtaleår gir denne ramme for disse forhandlingene:

"Partene er enige om at forhandlingene skal føres på grunnlag av den alminnelige økonomiske situasjon på forhandlingstidspunktet og utsiktene for 2. avtaleår samt pris- og lønnsutviklingen i 1. avtaleår."

Og videre:

"De statstilsattes nominelle lønnsutvikling skal vurderes i forhold til lønnsutviklingen i arbeidslivet for øvrig."

Forhandlingene førte som kjent ikke fram, og tariffavtalen mellom partene ble i sin helhet sagt opp av NSF. Deretter ble det iverksatt arbeidskamp. Oppsigelsen kan ikke medføre at også tariffavtalens reguleringsklausul for 2. avtaleår er uten virkning for Rikslønnsnemndas behandling av tvisten. Den rettslige situasjon må være slik at klausulen har såkalt "ettervirkning" og danner en ramme også for Rikslønnsnemndas kompetanse, jfr. Stein Evju, Tidsskrift for Rettsvitenskap, 1984 s. 277-278.

Spørsmålet blir deretter hvilken ramme reguleringsklausulen setter for Rikslønnsnemndas kompetanse, og spesielt om NSF's

krav om innføring av fagstiger for sykepleiere overhodet kan tas opp til behandling.

Disse medlemmer finner ikke at reguleringsklausulen for 2. avtaleår er til direkte hinder for at Rikslønnsnemnda realitetsbehandler et krav om innføring av fagstiger for sykepleiere. Dette standpunkt kan ikke sees å være i strid med ordlyden i reguleringsklausulen. Man legger da også vekt på at arbeidsgiversiden ikke har påstått formell avvisning av sykepleiernes krav verken fra forhandlingene eller fra Rikslønnsnemnda, og således har akseptert at kravet i prinsippet kan realitetsbehandles.

Selv om Rikslønnsnemnda på denne bakgrunn må realitetsbehandle NSF's påstand, kan det være grunn til å fremheve at krav om omfattende stillingsjusteringer vanligvis vil være mindre egnet for avgjørelse i et mellomoppgjør.

En stillingtagen til slike krav vil forutsette en omfattende og grundig dokumentasjon og en helhetlig vurdering av relative lønnsposisjoner for sammenliknbare grupper, som det synes mindre hensiktsmessig å behandle i et mellomoppgjør. Og selv om partene ellers i arbeidslivet ikke oppfatter reguleringsklausulen for 2. avtaleår som en formell hindring for å fremme krav om justeringstillegg, synes det å være en alminnelig oppfatning innenfor organisasjonene - både i offentlig sektor og i LO/N.A.F.-området - at mellomoppgjørene begrenses til å gjelde generelle tillegg på lønnsattene. Det er også langvarig tradisjon for at mellomoppgjørene gis denne begrensede ramme.

Disse medlemmer vil ellers vise til at den ekstraordinært vanskelige økonomiske situasjon som førte til at mellomoppgjøret pr. 1.5.1987 ble utsatt, ikke er mindre vanskelig i dag. På denne bakgrunn aksepterte de øvrige arbeidstakerorganisasjoner innenfor offentlig sektor tilbudet fra NKS og staten. Disse organisasjoner dekker ca. 1/2 million arbeidstakere. Ved undertegning av avtalen har organisasjonene tatt forbehold om at det må forhandles på nytt dersom en annen organisasjon oppnår et bedre resultat i sitt opp-

gjør. Selv om det etter vedtakelsen av loven om lønnsregulering kan være noe usikkert grunnlag for et krav om reforhandlinger, er de faktiske inngåtte avtaler med det nevnte forbehold en realitet som Rikslønnsnemnda må ta i betraktning.

I sine prosedyreinnlegg har NSF lagt stor vekt på sykepleiermangelen og de tiltak som er foreslått av en arbeidsgruppe oppnevnt av Sosialdepartementet - det såkalte Tvedt-utvalget. Utvalget foreslo i sin rapport fra september 1987 en rekke tiltak for å avhjelpe mangelen på sykepleiere i aktiv tjeneste. Om lønnsmessige tiltak uttaler utvalget:

"Arbeidsgruppa viser til at gjennomføring av lønnsmessige tiltak foretas som del av lønnsoppgjør og i forhold til tariffavtalene. Avtalene gir et visst rom for lokale forhandlinger. Arbeidsgruppa har tilrådd at Sosialdepartementet tar opp med Forbruker- og administrasjonsdepartementet at disse spørsmålene blir vurdert som ledd i forberedelsene av lønnsoppgjørene på bakgrunn av den betydning slike tiltak vil ha i forhold til sykepleiermangelen."

Disse medlemmer legger til grunn at oppfølgingen av denne utredning skjer i Sosialdepartementets regi.

Disse medlemmer vil endelig vise til at den sammenlikning som med forbehold er foretatt av sykepleiernes relative lønnsutvikling, jfr. foran s. 30, ikke gir inntrykk av at sykepleierne er kommet dårligere ut enn andre grupper over de senere år. Tvedt-utvalgets rapport har avdekket at det kan være behov for selektive tiltak rettet mot spesielle grupper og arbeidssteder. Man antar at disse spørsmål vil bli vurdert ved oppfølgingen av Tvedt-utvalgets rapport. For øvrig er det disse medlemmers oppfatning at det fremlagte materiale og de muntlige prosedyreinnlegg ikke gir grunnlag for å gi sykepleierne som gruppe en lønnsmessig særstilling ved dette mellomoppgjør.

Disse medlemmer finner etter dette at NSF må gis det samme generelle lønnstillegg som andre arbeidstakergrupper i offentlig sektor har akseptert ved dette mellomoppgjør.

Medlemmet Haugen, med tilslutning av Fosheim og Totland, tiltrer i hovedsak de faste medlemmers bemerkninger og stemmer for slutningen.

Medlemmet Brokhaug skal bemerke:

Andre arbeidstakerorganisasjoner har tatt forbehold om at det må forhandles på nytt dersom en annen organisasjon oppnår et bedre resultat i sitt oppgjør. Dette medlem mener at et slikt press fra andre arbeidstakerorganisasjoner ikke må veie så tungt at hensynet til å løse viktige helsespørsmål blir satt til side. Det må vises mot og vilje skal sykepleiermangelen avhjelpes.

Mindretallet er av den oppfatning at lønnsloven ikke gir andre organisasjoner lovlig rett til reforhandlinger. Dette medlem ser derfor helt bort fra andre organisasjoners forsøk på å hindre at sykepleierne får innført fagstiger.

Dette medlem registrerer at nemnda ikke er villig til å iverksette et særskilt lønnstiltak for en yrkesgruppe det er stor mangel på.

Innføring av en alternativ stillingskode for offentlig godkjent sykepleier mener Tvedt-utvalget er et viktig tiltak for å redusere sykepleiermangelen. Tvedt-utvalget henviser iverksetting av slike lønnstiltak til lønnsforhandlinger.

Når nemnda ikke er villig til å innføre en alternativ stillingskode for offentlig godkjent sykepleier, blir samtidig denne kvinneorienterte yrkesgruppen diskriminert i forhold til en mannsdominert yrkesgruppe som f.eks ingeniører.

Alternative stillingskoder er innført for andre yrkesgrupper i samme tariffområde (NKS), og for ingeniører er det innført flere alternativer.

Dette medlem oppfatter dette som et klart brudd på § 5 i lov om likestilling. Videre vil dette medlem peke på at det

offentlige hadde før forhandlingene vist vilje til å bidra til å redusere problemene som sykepleiermangelen medførte, jfr. Tvedt-utvalgets innstilling.

At arbeidsgivermotparten ikke viste vilje til å løse problemet som partene var enige om gjennom Tvedt-utvalgets uttalelser, kan ikke fritta Rikslønnsnemnda fra ansvaret for å finne en løsning på de realiteter som fremsettes i Tvedt-utvalgets innstilling.

Dette medlem mener at det er relevant å trekke fram de langsiktige virkninger en for oss negativ kjennelse vil ha for sykepleieres og andre yrkesgruppers holdning til spillereglene i arbeidslivet.

Norsk Sykepleierforbund har ved dette lønnsoppgjøret fulgt de spillereglene som gjelder for forholdet mellom partene under en arbeidskonflikt. NSF har gjort dette i den tro at dette er den beste måten å regulere forholdene mellom partene i arbeidslivet på. Resultatet ser ut til å bli at sykepleierne overhodet ikke ser ut til å oppnå noe som helst.

Lærerne hadde omtrent på samme tidspunkt som NSF en konflikt gående. Det ble tatt i bruk ulovlig streik. Lærerne ble blant annet belønnet med ett lønnstrinn.

Dette medlem er urolig for den psykologiske effekt av at ulovlige kampmidler ser ut til å føre fram. Dette kan føre til at "klimaet" i medlemsmassen i Norsk Sykepleierforbund og andre organisasjoner vil presse gjennom en holdningsendring i forhold til troen på forhandlingssystemets spillereglene.

Det spiller i denne sammenheng ingen rolle at det kan påpekes at oppgjøret for lærerne og for sykepleierne ikke uten videre kan sammenlignes. Sykepleiere og andre arbeidstakere vil fortolke resultatet ut fra sine forutsetninger, ikke ut fra formalistiske betraktninger.

Dette medlem vil peke på at viktige samfunnsmessige interesser skulle tilsi at sykepleiernes lovlige kamp for bedre lønn i det minste skulle gi et resultat på linje med det lærerne oppnådde.

Medlemmene Rieber-Mohn, Lindholt og Solheim vil gi uttrykk for at de synspunkter som er fremført i særmerknad fra medlemmet Brokhaug, er lite dekkende for sakens realiteter, og de er for en stor del uten forankring i den argumentasjon som NSF har ført for nemnda.

Medlemmet Haugen med tilslutning av Fosheim og Totland slutter seg til foranstående merknad fra nemndas faste medlemmer.

VIRKNINGSTIDSPUNKT

NSF har krevet at lønnstillegget skal gis pr. 1. januar 1988, mens staten har påstått ikrafttreden fra 23. februar 1988, da arbeidet ble gjenopptatt etter streiken.

Medlemmene Rieber-Mohn, Lindholt, Solheim og Haugen, med tilslutning av Fosheim og Totland, finner i samsvar med tidligere praksis i Rikslønnsnemnda at tillegget skal gis med virkning fra det tidspunkt arbeidet ble gjenopptatt etter bruk av kampmidler. I nærværende tvist blir virkningsdatoen 23. februar 1988. Om det prinsipielle grunnlag for dette synspunkt vises bl.a. til Rikslønnsnemndas kjennelse i sak nr. 2/1986 s. 116-117.

Medlemmet Brokhaug skal bemerke:

Det er momenter som taler for at en må fravike den vanlige regel for virkningsdato ved denne kjennelsen. Et vesentlig moment er at etter protokoll av 24. april 1987 som ble inngått mellom partene, skulle forhandlingene være avsluttet innen 15. januar. Forhandlingene kom først igang 18. januar etter gjentatte purringer fra Norsk Sykepleierforbund om å bli innkalt. I denne forbindelse er det av betydning at forhandlingene kom sent igang fordi arbeidsgiver ga uttrykk for at de hadde problem med å skaffe fram nødvendig grunnlagsmateriale til forhandlingene.

Dette medlem viser til at ved tariffoppgjør i de senere årene har det skjedd avvik fra vanlige regler på dette området. Dette medlem mener at ved fastsettelse av virkningsdatoen må gjøres fradrag for tiden mellom virkningsdato og reell forhandlingsstart. Virkningsdato i staten vil etter dette være 5. februar.

S L U T N I N G

Med virkning fra 23. februar 1988 foretas følgende endringer i tariffavtalen mellom partene:

- 1) Satsene på tabell A - Hovedlønnstabellen økes med kr. 2.500,- pr. år på alle lønnstrinn.
- 2) De nye lønninger skal på vanlig måte danne innskudds- og pensjonsgrunnlaget i Statens Pensjonskasse.
- 3) De tillegg som gis på Hovedlønnstabellen, tas med i pensjonsgrunnlaget til tjenestemenn som er fratrukket med rett til straks løpende pensjon i tiden 1. mai 1987 - 23. februar 1988 og deres etterlatte. Endringen gis virkning fra 23. februar 1988, og tillegget medregnes i grunnlaget ved en eventuell G-regulering pr. denne dato.

G. Fr. Rieber-Mohn
Georg Fr. Rieber-Mohn

Tore Lindholt
Tore Lindholt

Jon A. Solheim
Jon A. Solheim

Anne Karin Brokhaug
Anne Karin Brokhaug

Ola Haugen
Ola Haugen

Ikke stemmeberettigede medlemmer:

Nils Totland
Nils Totland

Berit Fosheim
Berit Fosheim